УДК: 327.3(496.5):061.1ЄС
DOI: https://doi.org/10.17721/2524-048X.2021.18.06

Олена Скрипник
канд. іст. наук, доц.
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Київ, Україна
ORCID iD: http://orcid.org/0000-0003-1904-3468
Researcher ID: B-3343-2019

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ РЕСПУБЛІКИ АЛБАНІЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. *У статті досліджено процес приєднання Албанії до Європейського Союзу в руслі прагнення країн Західних Балкан стати членами об'єднаної Європи. Проаналізовано передумови та розвиток процесу становлення європейської інтеграції в Республіці Албанія. Зроблено спробу аналізу реальних можливостей Албанії бути прийнятою в ЄС та інтересу цього інтеграційного об'єднання підтримувати двосторонню взаємодію з Албанією, незважаючи на відсутність необхідних економічних, політичних та інших підстав для прийняття її в ЄС. Виокремлено внутрішньо- і зовнішньополітичні події в Республіці Албанія, які безпосередньо впливали на співробітництво Албанії з Євросоюзом, як до початку активного євроінтеграційного діалогу, так і після цього. Здійснено огляд найважливіших питань та проблемних моментів щодо визначення початку відкриття переговорного процесу з Албанією щодо вступу в ЄС. Звернено увагу на успіхи Албанії в євроінтеграції які потрібно врахувати Україні в її євроінтеграційній політиці.*

У ході дослідження було зроблено висновок про те, що прагнення Албанії увійти до складу Європейського союзу пов'язано з її бажанням стабілізувати країну, модернізувати внутрішньополітичну систему, поліпшити економічне становище, полегшити вирішення соціальних проблем, брати участь в механізмі перерозподілу фінансових ресурсів, а також підвищити свій політичний статус, використовуючи ті переваги, які дає членство в цій організації. Що ж до позиції ЄС, то офіційний Брюссель веде доволі стриману та виважену політику стосовно розширення своїх кордонів. Саме тому, у 2019 р. Франція внесла пропозиції щодо зміни процедури прийняття до об'єднання нових членів. Замість одночасного впровадження законів ЄС Париж пропонував зробити поетапний процес, а також надати ЄС право в будь-який момент припинити переговори про вступ.

Ключові слова: *Албанія, країни Західних Балкан, Європейський Союз, Рада ЄС, європейська інтеграція, переговорний процес.*

Постановка проблеми. Проголосивши євроінтеграцію як пріоритет у своїй зовнішній політиці Україні слід уважно стежити за євроінтеграцією тих країн, які вже отримали статус країни-кандидата ЄС та впритул наблизились до початку переговорного процесу щодо приєднання до Спільноти. Серед таких країн слід виокремити Албанію, адже у 2020 р. після неодноразових переговорів, та навіть блокування, ЄС узгодив розпочати процес переговорів про вступ Албанії до Європейського союзу.

Аналіз досліджень. Історія європейської інтеграції Республіки Албанія у вітчизняній історичній науці фактично не досліджувалась. Це пояснюється насамперед тим, що Албанія лише прямує в ЄС, і її євроінтеграцію розглядали

лише в контексті євроінтеграції країн Західних Балкан загалом. Перспективи членства в Європейському Союзі країн Західних Балкан досліджували Ю. А. Буланнікова [2], С. В. Горопаха [4], В. Г. Давидчук [6], М. А. Максакова [9], М. А. Миронова [10], О. А. Чумаченко [16]. Цікавим є дослідження Е. Ф. Черненка «Перспективы вступления Албании в Европейский Союз: желаемые и возможные» [15] в якій автор приходить до висновку, що в об'єднаній Європі немає єдності думок з приводу доцільності прийому Албанії в ЄС.

Мета статті полягає у дослідженні євроінтеграційної політики Албанії, визначені основних її етапів, та характеристиці позиції ЄС щодо євроінтеграції Албанії. ***Методологія дослідження*** полягає у використанні методів джерелознавчого аналізу, а також проблемно-хронологічного, ретроспективного, порівняльно-історичного та інших методів історіографічних досліджень. Події розглядаються в їх взаємозв'язку та в сукупності виявлених історичних фактів. ***Наукова новизна*** полягає у тому, що вперше досліджено євроінтеграцію Албанії окремо від інших країн Західних Балкан.

Виклад основного матеріалу. Євроінтеграційна політика Албанії розпочалася ще у 1990-х рр., адже з початком впровадження політичних та економічних реформ питання європейської інтеграції постало головним пріоритетом внутрішньої та зовнішньої державної політики, яку підтримали понад 90% албанських громадян після багатьох років ізоляціоністської комуністичної диктатури.

Намір Албанії вступити в Європейський Союз зумовлений її прагненням розвивати всілякі форми співпраці з ЄС, та її участь в різних програмах і проектах. Якщо до середини 1990-х рр. це були договори про співпрацю і торгівлю, то пізніше – участь в проектах стабілізації і асоціювання для країн, які не є членами ЄС, при використанні допоміжних інструментів, таких як PHARE CBC – кооперація з прикордонними країнами.

Європейський Союзу у 1990-х рр. розглядав країни Західних Балкан, в тому числі Албанію, як регіон нестабільності, і тому ці країни не мали реальних перспектив об'єднання з ЄС. Адже становлення політики ЄС щодо даного регіону відбувалося в період розпаду Югославії, інтеграція відійшла на другий план, тому що, насамперед, потрібно було запобігти подальшому поширенню кризових явищ в регіоні і стабілізувати ситуацію на Балканах [2, с. 312].

Програма PHARE CBC підтримувала переважно проекти в сфері розвитку інфраструктури (транспорт і охорона довкілля) й економіки [12, с. 71]. Реалізація цілей партнерства ЄС та Албанії за період 1994 – 1999 рр. продовжилась підключенням до програми INTERREG II, яка передбачала такі

напрямки, як прикордонне співробітництво; енергетична безпека; раціональне використання джерел питної води, а також економічна інтеграція та зближення з нормами ЄС (прикордонних і статистичних служб). У зв'язку з таким станом справ Албанії, яка тільки що встановила інституційні відносини з ЄС, прикордонні країни Греція та Італія автоматично перетворювалися в головних партнерів Албанії. Бюджет на розвиток програми INTERREG II був передбачений в розмірі 3, 519 млрд Екю.

У квітні 1997 р. Рада ЄС запровадила регіональний підхід, що встановив політичні та економічні умови для розвитку двосторонніх відносин з 5 країнами регіону Західних Балкан, в тому числі і з Албанією, а саме: повага до демократичних принципів, прав людини, верховенство права, захист національних меншин, реформи у напрямку ринкової економіки, регіональне співробітництво [10, с. 30]. У генеральному Документі Рада ЄС висловила своє задоволення тим, що ситуація в Албанії поступово ставала стабільнішою. Було наголошено на тому, щоб в Албанії відбулися чесні парламентські вибори та прийняття нової конституції. Рада ЄС попросила компетентні органи вивчити можливість прийняття Спільних дій щодо загальних зусиль Європейського Союзу в Албанії та запропонувала допомогу у створенні життєздатних поліцейських сил в Албанії [25].

Новий тип договірних відносин між ЄС та Албанією встановлювався із з прийняттям у 1999 р. нової програми для балканських держав – Пакт стабільності для Південно-Східної Європи. Нова організація була покликана сприяти зняттю протиріч на Балканах і недопущенню повторення регіональних криз. Головна мета створення Пакту полягала в тому, щоб стабілізувати етнічну і соціально-політичну ситуацію в регіоні, сприяти росту економіки та інтегрувати даний регіон у європейську трансатлантичну спільноту. Пакт визнавав за НАТО провідну роль у сфері безпеки, а за ОБСЄ – у сфері демократії.

Також Албанія увійшла і до запровадженої ініціативи 2001 р. «Електронна Південно-Східна Європа», яка стала головним інструментом регіонального співробітництва у сфері інформаційно-комунікативних технологій. Робота Пакту стабільності сприяла тому, що у 2006 р. було підписано угоду про вільну торгівлю для Центральної Європи [14]. Але важливим було ще й те, що реалізація Пакту державами Західних Балкан передбачала би в перспективі можливість їх вступу в ЄС, за умов виконання Копенгагенських критерій.

Перспектива членства в ЄС була підтверджена й на засіданні Європейської Ради у м. Санта-Марія-да-Фейра (Португалія) 19 – 20 червня 2000 р.

Основними інструментами політики ЄС в регіоні мали стати: асиметрична лібералізація торгівлі, економічна, фінансова та бюджетна допомога, допомога у демократизації та становленні громадянського суспільства, гуманітарна допомога, співпраця у сфері правосуддя та внутрішніх справ, розвиток політичного діалогу [10, с. 32].

24 листопада 2000 р. відбувся саміт ЄС та Західних Балкан у м. Загреб, який було організовано за ініціативою Франції, що головувала в ЄС. Результатом заходу стало ухвалення його учасниками «Декларації Загребського саміту» [4, с. 51]. У Документі ЄС високо оцінив прогрес Албанії який був досягнутий після проведення техніко-економічних реформ, і закликав керівників країни продовжувати свої зусилля в даному напрямку. ЄС вирішив ще більше активізувати свою співпрацю з Албанією у напрямку проведення реформ, з цією метою було домовлено створити керівну групу ЄС/Албанії на високому рівні. Звіт групи мав бути представлений Раді ЄС до середини 2001 р., для підготовки до переговорів про угоду про стабілізацію та асоціацію [24]. Також Декларацією було запроваджено фінансовий інструмент допомоги регіону – програму CARDS.

Метою CARDS є підтримка та сприяння розвитку тісніших стосунків між регіонами своїх країн, з регіонами країн-членів ЄС та країн-кандидатів до вступу в ЄС в координації з іншими механізмами для транскордонного, транснаціонального та регіонального міжнародного співробітництва з країнами-не членами ЄС. Це означало, що програми PHARE CBC для Албанії мали бути виконані за допомогою нових програм CARDS. У рамках чинної, на той час, програми CARDS Албанія отримала невелику фінансову допомогу, їй було виділено лише 45,5 млн. євро, коли, натомість, Хорватія одержала 140 млн. євро передвступної допомоги [11, с. 106].

З 2000 по 2006 рр. Європейська Рада приділяла багато уваги активізації і розвитку нової програми передвступної допомоги – INTERREG IIIA, між Італією та Албанією і Грецією та Албанією. На цю програму виділено було 90 млн євро. Країни партнерства ЄС, в першу чергу Італія, Греція, Німеччина та ін., виступали за скасування візового режиму для Албанії, що відбулося в 2010 р. Брюссель ще в 2005 р. був готовий зробити це, але в умовах фінансової кризи, що охопила країни Єврозони, і зростання безробіття Євросоюз був змушений змінити тоді своє рішення [22].

Ще однією важливою подією була зустріч глав держав і урядів Європейського Союзу спільно з керівниками країн Західних Балкан у Салоніках (Греція) 21 червня 2003 р. Адже у прийнятій Декларації ЄС знову однозначно

підтвердив європейську перспективу країн Західних Балкан, у т. ч. Албанії, та зазначив, що майбутнє країн зазначеного регіону розглядається в складі Європейського Союзу за умови виконання Копенгагенських критеріїв. А запроваджений раніше ЄС Процес стабілізації та асоціації залишатиметься рамкою для європейського курсу країн Західних Балкан аж до їх майбутнього вступу. Варіант колективного вступу країн Західних Балкан відкидався та запроваджувався індивідуальний підхід [26]. Така чітка позиція ЄС розглядалась як доленосний сигнал стосовно подальших кроків в інвестування у довгостроковий мир, регіональну безпеку, стабільність, демократію та економічний розвиток на Західних Балканах. Таким чином у 2003 р. Албанія, поряд з іншими країнами Західних Балкан, була визнана потенційною країною для членства в ЄС.

Офіційні переговори про підготовку підписання договору щодо асоціації з албанською стороною планувалося розпочати в березні 2002 р., проте дати неодноразово переносились, і остаточно Угода про асоціацію і стабілізацію між Республікою Албанія та ЄС була підписана 12 червня 2006 р. Відповідно до Угоди цілями цієї Асоціації є: підтримка зусиль Албанії щодо зміцнення демократії та верховенства права; сприяння політичній, економічній та інституційній стабільності в Албанії, а також стабілізації регіону; забезпечення належних основ для політичного діалогу; підтримка зусиль Албанії щодо розвитку її економічного та міжнародного співробітництва шляхом наближення її до законодавства Співтовариства; підтримка зусиль Албанії щодо завершення переходу до ринкової економіки, сприяння гармонійним економічним відносинам і поступовому розвитку зони вільної торгівлі між Співтовариством та Албанією [25].

Поширивши дію політики консолідації на Албанію, ЄС постав перед складним історичним завданням – економічне відставання цієї балканської країни було набагато більшим, ніж будь-яких інших держав, що вступали в ЄС. Таке гальмування стало наслідком великих структурних проблем, що сформувалися ще в роки адміністративно-командної системи. Саме по причині кризи в національній економіці, попри надані офіційним Брюсселем обіцянки та започатковану підготовку до членства, процес вступу в ЄС Албанії сповільнився. Угода з нею про стабілізацію і асоціацію набула чинності тільки через три роки після підписання та ратифікації Європарламентом і всіма державами Євросоюзу.

28 квітня 2009 р. Албанія подала офіційну заявку на вступ в ЄС. Проте затвердили її лише в червні 2014 р., попередньо скасувавши візовий режим для

албанських громадян в грудні 2010 р. У звіті Єврокомісії від 4 червня 2014 р. відзначалась готовність Албанії до отримання статусу країни-кандидата ЄС. Проте наголошувалось на необхідності продовження реформ для подальшої інтеграції до ЄС. У цьому звіті також було визначено проблеми, які необхідно подолати Албанії для подальшого рішучого просування на шляху інтеграції до ЄС. Насамперед, на боротьбі з корупцією, а саме запровадження законодавства щодо декларування майна, посилення розслідування справ про корупцію, запровадження жорсткішої відповідальності за звинуваченням у корупції, проведення судової реформи. Було зроблено акцент на продовженні боротьби Албанії з організованою злочинністю, завдяки посиленому міжвідомчому співробітництву, підвищенню ефективності ініціативних розслідувань та систематичному використанню фінансових розслідувань, посиленню свого міжнародного та регіонального співробітництва, в тому числі з Європолом, та активізації зусиль у боротьбі з усіма формами організованої злочинності [23].

Саме *за таких обставин* Албанія отримала офіційний статус країни-кандидата в ЄС. Значну підтримку Албанії надавала канцлер Німеччини Ангела Меркель. У той же час колишній Голова Єврокомісії Ж. Баррозу досить обережно ставився до можливого членства Албанії в ЄС [15, с. 111]. У привітанні до Албанії Комісар ЄС Штефан Фюле зауважив, що надання статусу кандидата є логічним наслідком зусиль Албанії щодо реформ. У той же час він закликав продовжувати існуючі реформи та розпочинати нові реформи, необхідні для підготовки Албанії для початку переговорів про вступ в ЄС [21].

Що ж на практиці для Албанії означав статус країни-кандидата ЄС? Насамперед, це був важливий політичний сигнал для країни та її громадян, який свідчив про те, що країна переходить до наступної фази процесу європейської інтеграції. З економічної точки зору статус кандидата заохочує іноземні інвестиції та, як результат, призведе до створення робочих місць.

Статус кандидата підняв відносини між Албанією та ЄС на більш високий рівень: Албанія отримує запрошення на засідання Ради, відкриті для країн-кандидатів, бере участь у засіданнях Агентства з основних прав (Fundamental Rights Agency) у якості спостерігача. Також створюються спільні комітети між Албанією та Комітетом регіонів, Економічним та соціальним комітетом. Будучи країною-кандидатом, Албанія продовжує отримувати фінансову допомогу від ЄС в рамках Інструменту попередньої допомоги (IPA) з метою проведення всебічних реформ та стратегічних інвестицій [21].

Після отримання статусу країни-кандидата, ЄС продовжує з Албанією переговори по 35 економічним напрямками. В період 2014 – 2020 рр. від

Албанії вимагалося надання детальної інформації про досягненням в обумовлених секторах з подальшою оцінкою ЄС.

Тож, на проведенні яких реформ наполягав Європейський Союз? Насамперед, реформи мали бути спрямовані на зміцнення законодавчого процесу, виборчої системи в органах місцевого самоврядування та правосуддя. Уряд і парламент зобов'язалися вживати спеціальних заходів для забезпечення належного функціонування парламенту. ЄС наполягав, щоб всі заходи ґрунтувались на конструктивному політичному діалозі між усіма сторонами і забезпечували взаємодію з незалежними установами з метою підвищення ефективності регулюючих функцій і забезпечення прозорості законодавчого процесу, а також зміцнення адміністративного потенціалу парламенту [17]. Для прискорення темпів справедливого зростання Албанії необхідно було провести реформи, для підвищення продуктивності і конкурентоспроможності в економіці, створення більше робочих місць і покращення управління з надання державних послуг.

Визнаючи ці проблеми, уряд Албанії в останні роки приступив до здійснення широкомасштабної програми реформ, сфокусованої на макроекономічній і податково-бюджетній стійкості, стабілізації фінансового сектора, енергетичних проблемах, пенсії і територіальному управлінні.

В ці роки Албанія здійснювала модернізацію економіки, налагоджувала внутрішню політику та розвивала зовнішньополітичні зв'язки. А саме, в серпні 2014 р. Радою міністрів Албанії за підтримки ЄС була прийнята Стратегія комплексного управління кордонами 2014 – 20120 рр., в якій відображені питання координації та співпраці між усіма органами влади та державними установами, які беруть участь в забезпеченні безпеки [15, с. 111].

За останні роки можна помітити певні успіхи в економічному розвитку Албанії, які до речі, пов'язані як з організаційно-фінансовою підтримкою ЄС так і її власними зусиллями. Спостерігається досить низький рівень інфляції, зростання ВВП, зменшення технічних бар'єрів в торгівлі, відносна стабільність банківської системи. При цьому зберігаються кредитні та боргові ризики. Можна також відзначити деякі успіхи в області освіті, прогрес спостерігається в транспортній системі, інфраструктурі, енергетиці [17].

У 2018 р. економічне зростання склало 4,2 % в значній мірі завдяки зростанню споживання в сільськогосподарському секторі та інвестицій. При чисельності населення близько 3 млн. чоловік в розрахунку на душу населення ВВП досить скромні. Відбулося збільшення числа робочих місць, особливо в промисловості (3,9 % в промисловості і 2,5 % в сфері послуг). Рівень безробіття

знизився на 1,5 % до рівня 12,3 %. Державний борг скоротився до 68,6 % ВВП. Дефіцит бюджету склав 1,5 % ВВП. Інфляція склала 2 %, що нижче цільових 3 %. Покращився стан торгового балансу. Дефіцит рахунку поточних операцій в платіжному балансі склав 6,3 % в порівнянні з 7,5 % в 2017 р. Прямі іноземні інвестиції продемонстрували зростання 6,4 %, що дозволило повністю покрити дефіцит рахунку поточних операцій.

За підсумками 2018 р., економіка Албанії зросла на 4,2 %. Намагаючись вступити до ЄС, Албанія і надалі покращує свій інвестиційний клімат і розширює доступ іноземного капіталу на свої ринки [17]. Загалом в Албанії відбувався незначний прогрес, а з 2019 р. зростання економіки сповільнилося, що пов'язано з рядом різних чинників: слабо диверсифікована економіка, старіння й імміграція, неформальна економіка, підриває доходи уряду, високий рівень бідності (ВВП на душу населення становить 30 % від середнього показника по Європі), низькокваліфікована робоча сила. Про це йдеться в дослідженні, проведеному аналітиками Coface і присвяченому основним трендам в світовій економіці [18].

Такі негативні фактори прямо впливали на початок переговорів щодо вступу Албанії в ЄС. 17 травня 2018 р. відбувся саміт ЄС і Західних Балкан в Софії, який приніс цим країнам деяке розчарування, оскільки декларація, прийнята за його підсумками, не містила ніякої конкретики з приводу термінів вступу цих країн в ЄС.

9-10 липня 2018 р. відбувся саміт країн Західних Балкан за участю керівників ряду держав-членів ЄС і Європейської Ради. Обговорювалися питання розвитку економіки регіону і розширення співпраці, впровадження новітніх технологій та забезпечення зайнятості молодого покоління для запобігання від'їзду в інші країни. Однак нічого про конкретні терміни вступу країн регіону в ЄС сказано не було. У висновках Рада ЄС визначила шлях до відкриття переговорів про вступ Албанії у червні 2019 р. залежно від прогресу, досягнутих у таких ключових сферах, як судочинство, боротьба з корупцією та організованою злочинністю, спецслужби та державне управління [20].

29 травня 2019 р. Європейська Комісія рекомендувала країнам-членам Євросоюзу почати переговори з Північною Македонією та Албанією про їх вступ до блоку. У своїх висновках від червня 2019 р. Рада ЄС врахувала рекомендацію Комісії. Проте на той час переговори так і не розпочались. Заважало відкриттю переговорного процесу нестабільність у внутрішній політиці країни. Адже на початку 2019 р. в країні відбулися антиурядові демонстрації, метою яких була відставка прем’єр-міністра країни та проведення

дострокових виборів [13]. 17 жовтня 2019 р. на саміті ЄС Франція, Данія та Нідерланди заблокували рішення про початок перемовин для вступу Північної Македонії до об'єднання. Окремо проти перемовин із Албанією висловилася лише Франція [5].

У листопаді 2019 р. Франція також направила іншим державам-членам Європейського Союзу пропозиції щодо зміни процедури прийняття до об'єднання нових членів. Замість одночасного впровадження законів ЄС Париж пропонував зробити поетапний процес, а також надати ЄС право в будь-який момент припинити переговори про вступ.

Після того як політичні партії Албанії досягли згоди щодо виборчої реформи, яка має гарантувати проведення вільних та чесних виборів, що було ключовою умовою для початку перемовин про вступ до ЄС, переговори знову відновились. У нових домовленостях йдеться про електронну ідентифікацію виборців, деполітизацію органів, що займаються організацією виборів, та низку інших процедурних питань відповідно до рекомендацій ОБСЄ [1].

Уже в березні 2020 р. Рада ЄС знову вирішує розпочати переговори про процес приєднання з Албанією [20]. Зокрема, Албанії пропонувалося завершити виборчу реформу згідно з рекомендаціями ОБСЄ/БДІПЛ, забезпечити прозорість фінансування політичних партій та виборчих кампаній, продовжити виконання судової реформи, включаючи діяльність Конституційного та Вищого судів, відповідно до міжнародних стандартів та висновкам Венеціанської Комісії, а також завершити створення антикорупційного суду та спеціалізованих структур по боротьбі з організованою злочинністю. Також пропонувалося зміцнити співпрацю з країнами-членами у боротьбі проти корупції та організованої злочинності та виконувати план дій з виконання рекомендацій FATF (Оперативної групи з фінансових дій – Financial Action Task Force). Ще одна умова – країна має подолати таке явище, як необґрунтовані заявки на надання притулку та забезпечити репатріацію. Нарешті, Албанія мала внести доповнення у національне законодавство про медіа відповідно до рекомендацій Венеціанської Комісії [7].

Таким чином, у березні 2020 р. Європейський Союз узгодив початок переговорів про членство Албанії та Північної Македонії. Це рішення було ухвалене на засіданні Ради ЄС з європейських справ, яке проводилося у режимі телеконференції через обмеження, пов'язані з епідемією коронавірусу.

За процедурою, тепер дві держави-кандидати та ЄС проводитимуть переговори щодо угоди про їхнє членство. В рамках переговорів буде

оцінюватися готовність до вступу до Євросоюзу за усіма критеріями, від відповідності законодавства до дотримання принципів верховенства права. У підсумку, за узгодження повного тексту угоди, країни можуть стати повноцінними членами ЄС.

6 травня 2020 р. відбувся відеосаміт ЄС, під час якого лідери ЄС підтвердили «однозначну підтримку європейської перспективи» для країн Західних Балкан, але в заключній декларації не було згадок про часові рамки вступу країн регіону до блоку [8].

Поступово Албанія намагається виконувати всі умови для початку переговорного процесу. У вересні 2020 р. Президент Албанії призначив 25 квітня 2021 р. датою наступних парламентських виборів у країні, що є ключовою умовою для початку переговорів про вступ до Європейського Союзу. Вибори в Албанії завжди оскаржувалися і позначалися порушеннями, включаючи підкуп виборців і маніпуляції з підрахунком голосів. Тому, ЄС очікує від країни проведення чесних та демократичних виборів [3].

Висновки. Прагнення Албанії увійти до складу Європейського Союзу пов'язано з її бажанням стабілізувати країну, модернізувати внутрішньополітичну систему, поліпшити економічне становище, полегшити вирішення соціальних проблем, брати участь в механізмі перерозподілу фінансових ресурсів, а також підвищити свій політичний статус, використовуючи ті переваги, які дає членство в цій організації. Проте шлях до ЄС виявився для Албанії доволі непростим. Адже ЄС хоча і висловлював однозначну підтримку євроінтеграції Албанії, не поспішав говорити про майбутнє її членство у Співтоваристві. За останні роки в рамках підготовки до вступу в Євросоюз Албанії вдалося дещо поліпшити своє економічне становище, провести ряд реформ які спрямовані на демократизацію країни, в значній мірі завдяки фінансовій підтримці ЄС. І як наслідок у березні 2020 р. ЄС оголосив початок переговорного процесу про вступ Албанії в ЄС.

В контексті проблеми хочеться звернути увагу на те, що Україна у руслі своєї євроінтеграційної політики повинна обов’язково стежити за успіхами та невдачами країн-кандидатів в ЄС, аби враховувати ті досягнення які наблизять нашу державу до Спільноти, та не допускати тих помилок як сповільнюють процес євроінтеграції. Насамперед мова йде про боротьбу з корупцією, адже серед перших завдань Албанії на шляху євроінтеграції ЄС вимагав саме проведення антикорупційної політики. Ті ж самі вимоги, майже щодня, надсилає ЄС і Україні, відзначаючи, що боротьба з корупцією є найбільшою проблемою України на шляху євроінтеграції.

Перспективи подальшого дослідження. Зважаючи на важливість вивчення досвіду євроінтеграційної політики тих країн які отримали статус країни-кандидата ЄС дана проблема потребує подальшої розробки та подальшого спостереження за переговорним процесом до моменту вступу Албанії в ЄС.

Список використаних джерел і літератури:

1. Албанія наблизилась до виконання ключової умови ЄС для початку перемовин про членство [Електронний ресурс] // Українська правда. – 6.06.2020. – Режим доступу: https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/06/6/7110804/ – Дата звернення: 13.02.2021.
2. Буланникова Ю. А. Процесс интеграции стран Западных Балкан в Евросоюз / Ю. А. Буланникова // Вестник МГИМО-Университета. – 2010. – №2. – С. 311 – 318.
3. В Албанії визначили дату парламентських виборів [Електронний ресурс] // Українська правда. – 7.09.2020. – Режим доступу: https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/09/7/7114041/ – Дата звернення: 13.02.2021.
4. Горопаха С. В. Інтеграція Республіки Хорватія в Європейський Союз (1992–2013 рр.) : дис. … канд. іст. наук : 07.00.02 / С. В. Горопаха. – Київ, 2018. – 226 с.
5. Губар О. ЄС не погодив початок переговорів про вступ з Албанією та Північною Македонією [Електронний ресурс] / О. Губар // DW. – 16.10.2019. – Режим доступу: https://www.dw.com/uk/ – Дата звернення: 12.02.2021.
6. Давидчук В. Г. Перспективи вступу держав Західних Балкан до Європейського Союзу / В. Г. Давидчук // Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини». – 2020. – Вип. 5. – С. 134–140.
7. ЄС окреслив передумови для початку перемовин з Албанією щодо її членства [Електронний ресурс] // УКРІНФОРМ. – 25.03.2020. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2904974-es-okresliv-peredumovi-dla-pocatku-peremovin-z-albanieu-sodo-ii-clenstva.html – Дата звернення: 11.02.2021.
8. ЄС підтвердив перспективу Західних Балкан, але ні слова про терміни переговорів [Електронний ресурс] // Українська правда. – 7.05.2020. – Режим доступу: https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/05/7/7109622/ – Дата звернення: 10.02.2021.
9. Максакова М. А. Страны Западных Балкан на пути в Европейский Союз: проблемы и перспективы / М. А. Максакова // Российский внешнеэкономический вестник. – 2016. – № 11. – С. 42–55.
10. Миронова М. А. Еволюція політики ЄС щодо країн Західних Балкан. / М. А. Миронова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2010. – С. 28–37.
11. Павлюк Т. Передвступна допомога Європейського Союзу для Хорватії. / Т. Павлюк // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Міжнародні відносини. – 2010. – Вип. 2. – С. 105–118.
12. Стрижакова А. Ю. Механізми державного управління розвитком транскордонного співробітництва між Україною та країнами Європейського Союзу : дис. … канд. наук з держ. управ. : 25.00.02 / А. Ю. Стрижакова. – Маріуполь, 2017. – 248 с.
13. У столиці Албанії демонстранти намагалися прорватися до парламенту [Електронний ресурс] // DW. – 16.03.2019. – Режим доступу: https://www.dw.com/uk/ – Дата звернення: 10.02.2021.
14. Черепанов С. Пакт Стабільності для Південно-Східної Європи: уроки регіональної політики для України [Електронний ресурс] / С. Черепанов. – Режим доступу: https://pandia.ru/text/79/487/22613.php – Дата звернення: 09.02.2021.
15. Черненко Е.Ф. Перспективы вступления Албании в Европейский Союз: желаемые и возможные / Е. Ф. Черненко // Актуальные проблемы современной науки и практики. – 2019. – № 2. – С. 107–115.

16. Чумаченко О. А. Політика розширення Європейського Союзу в Західних Балканах: основні ризики та шляхи їх подолання / О. А. Чумаченко // Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: КиМУ, 2010. – Вип. 1. – С. 132–146.

17. Экономика Албании, нынешнее состояние и прогноз на будущее [Электронный ресурс] // MINDINVEST. Деловой портал. Новости экономики, бизнеса и инноваций. – 19.02.2019. – Режим доступа: http://mindinvest.ru/ekonomika-albanii-nyneshnee-sostoyanie-i-prognoz-na-budushhee/ – Дата обращения: 12.02.2021.

18. Экономика Албании [Электронный ресурс] // TADVISER. – 24.03.2020. – Режим доступа: https://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%90%D0%BB%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B8 – Дата обращения: 14.02.2021.

19. 2003-rd Council meeting – General Affairs – Luxembourg, 29/30 April 1997 [Electronic resource] // European Commission. – Mode of Access: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/PRES_97_129 – last Access: 13.02.2021.

20. Albania. Membership status [Electronic resource] // European Neighbourhood Policy And Enlargement Negotiations. – Mode of Access: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/albania_en – last Access: 09.02.2021.

21. EU candidate status for Albania (24/06/2014) [Electronic resource] – Brussels, 24 June 2014. – Mode of Access: https://web.archive.org/web/20140725052431/http://eeas.europa.eu/delegations/albania/press_corner/all_news/news/2014/20140624_01_en.htm – last Access: 09.02.2021.

22. Interreg III B – CADSES [Electronic resource] // European Commission. – Mode of Access: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2000-2006/european/interreg-iii-b-cadses – last Access: 09.02.2021.

23. Report from the Commission to the council and the European Parliament on Albania's Progress in the Fight Against Corruption and Organised Crime and in the Judicial Reform [Electronic resource] – Brussels, 04.06.2014. – Mode of Access: https://web.archive.org/web/20140808073159/http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/al_report_june_2014.pdf – last Access: 09.02.2021.

24. Zagreb summit. Final declaration [Electronic resource]. – Mode of Access: https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/Declang4.doc.html – last Access: 11.02.2021.

25. Stabilization and association agreement between the European Communities and their member states, of the one part, and the Republic of Albania, of the other part [Electronic resource]. – Mode of Access: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/st08164.06_en.pdf – last Access: 10.02.2021.

26. Thessaloniki European Council 19 and 20 June 2003 Presidency conclusions [Electronic resource] // European Commission. – Mode of Access: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_03_3 – last Access: 12.02.2021.

References:

1. Albaniya nablyzylas′ do vykonannya klyuchovoyi umovy YES dlya pochatku peremovyn pro chlenstvo. (2020). Mode of Access: https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/06/6/7110804/ (in Ukrainian).

2. Bulannikova, YU. A. (2010) Protsess integratsii stran Zapadnykh Balkan v Yevrosoyuz (The process of integration of the Western Balkan countries into the European Union). *Vestnik MGIMO-Universiteta,* 2, 311–318. (in Russian).

3. V Albaniyi vyznachyly datu parlament·s′kykh vyboriv. (2020). *Ukrayins'ka Pravda*. Mode of Access: https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/09/7/7114041/ (in Ukrainian).

4. Horopakha, S. V. (2018). *Intehratsiya Respubliky Khorvatiya v Yevropeys'kyy Soyuz (1992–2013 rr.).* Unpublished thesis (PhD in History), Kyiv: Kyyivs′kyy natsional′nyy universytet imeni Tarasa Shevchenka (in Ukrainian).

5. Hubar, O. (2019). YES ne pohodyv pochatok perehovoriv pro vstup z Albaniyeyu ta Pivnichnoyu Makedoniyeyu (EU does not agree to start accession talks with Albania and Northern Macedonia). *DW*. Mode of Access: https://www.dw.com/uk (in Ukrainian).

6. Davydchuk, V. H. (2020). Perspektyvy vstupu derzhav Zakhidnykh Balkan do Yevropeys′koho Soyuzu (Prospects for the accession of the Western Balkan countries to the European Union). *Naukovi zapysky studentiv ta aspirantiv. Seriya «Mizhnarodni vidnosyny»*, 5, 134–140. (in Ukrainian).

7. YES okreslyv peredumovy dlya pochatku peremovyn z Albaniyeyu shchodo yiyi chlenstva. (2020). *UKRINFORM.* Mode of Access: https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2904974-es-okresliv-peredumovi-dla-pocatku-peremovin-z-albanieu-sodo-ii-clenstva.html (in Ukrainian).

8. YES pidtverdyv perspektyvu Zakhidnykh Balkan, ale ni slova pro terminy perehovoriv. (2020). *Ukrayins'ka pravda*. Mode of Access: https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/05/7/7109622/ (in Ukrainian).

9. Maksakova, M. A. (2016). Strany Zapadnykh Balkan na puti v Yevropeyskiy Soyuz: problemy i perspektivy (Western Balkan countries on their way to the European Union: problems and prospects). *Rossiyskiy vneshneekonomicheskiy vestnik*, 11, 42–55. (in Russian).

10. Myronova, M. A. (2010). Evolyutsiya polityky YES shchodo krayin Zakhidnykh Balkan (Evolution of EU policy towards the Western Balkans.). *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 28–37. (in Ukrainian).

11. Pavlyuk, T. (2010). Peredvstupna dopomoha Yevropeys′koho Soyuzu dlya Khorvatiyi (European Union pre-accession assistance to Croatia.). *Naukovi zapysky [Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya"]*, 2, 105–118. (in Ukrainian).

12. Stryzhakova, A. YU. (2017). *Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya rozvytkom transkordonnoho spivrobitnytstva mizh Ukrayinoyu ta krayinamy Yevropeys'koho Soyuzu*. Unpublished thesis (PhD), Mariupol (in Ukrainian).

13. U stolytsi Albaniyi demonstranty namahalysya prorvatysya do parlamentu. (2019). *DW*. Mode of Access: https://www.dw.com/uk/ (in Ukrainian).

14. Cherepanov, S. Pakt Stabil′nosti dlya Pivdenno-Skhidnoyi Yevropy: uroky rehional′noyi polityky dlya Ukrayiny. Mode of Access: https://pandia.ru/text/79/487/22613.php (in Ukrainian).

15. Chernenko, Ye. F. (2019). Perspektivy vstupleniya Albanii v Yevropeyskiy Soyuz: zhelayemyye i vozmozhnyye (Prospects for Albania's accession to the European Union: desired and possible). *Aktual'nyye problemy sovremennoy nauki i praktiki*, 2, 107–115. (in Russian).

16. Chumachenko, O. A. (2010). Polityka rozshyrennya Yevropeys′koho Soyuzu v Zakhidnykh Balkanakh: osnovni ryzyky ta shlyakhy yikh podolannya (EU enlargement policy in the Western Balkans: main risks and ways to overcome them). *Problemy mizhnarodnykh vidnosyn: Zb. nauk. Pr*, 1, 132–146. (in Ukrainian).

17. Ekonomika Albanii, nyneshneye sostoyaniye i prognoz na budushcheye. (2019). *MINDINVEST. Delovoy portal. Novosti ekonomiki, biznesa i innovatsiy.* Mode of Access: http://mindinvest.ru/ekonomika-albanii-nyneshnee-sostoyanie-i-prognoz-na-budushhee/ (in Russian).

18. Ekonomika Albanii. (2020). *TADVISER.* Mode of Access: https://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%AD%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%90%D0%BB%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B8 (in Russian).

19. 2003-rd Council meeting – General Affairs – Luxembourg, 29/30 April 1997. *European Commission*. Mode of Access: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/PRES_97_129 (in English).

20. Albania. Membership status. *European Neighborhood Policy And Enlargement Negotiations*. Mode of Access: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/albania_en (in English).

21. EU candidate status for Albania (24/06/2014). Mode of Access: https://web.archive.org/web/20140725052431/http://eeas.europa.eu/delegations/albania/press_corner/all_news/news/2014/20140624_01_en.htm (in English).

22. Interreg III B – CADSES. *European Commission*. Mode of Access: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2000-2006/european/interreg-iii-b-cadses (in English).

23. Report from the Commission to the council and the European Parliament on Albania's Progress in the Fight Against Corruption and Organized Crime and in the Judicial Reform. (2014). Mode of Access: https://web.archive.org/web/20140808073159/http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/al_report_june_2014.pdf (in English).

24. Zagreb summit. Final declaration. Mode of Access: https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/Declang4.doc.html (in English).

25. Stabilization and association agreement between the European Communities and their member states, of the one part, and the Republic of Albania, of the other part. Mode of Access: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/st08164.06_en.pdf (in English).

26. Thessaloniki European Council 19 and 20 June 2003 Presidency conclusions. *European Commission*. Mode of Access: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_03_3 (in English).

Olena Skripnik
PhD in History, Associate Professor
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Kyiv, Ukraine

PECULIARITIES OF THE PROCESS OF INTEGRATION OF THE REPUBLIC OF ALBANIA TO THE EUROPEAN UNION

Abstract. *The purpose of the article is to explore the process of joining Albania to the European Union in the mainstream of the lands of the Western Balkans became members of the united Europe. The preconditions and development of the process of formation of European integration in the Republic of Albania analyzed. Is undertaken an attempt at the analysis of the real possibilities of Albania to be taken in the European Union and the interest of this integrated association to maintain double-sided cooperation with Albania, in spite of the absence of necessary economic, political and other bases for its adoption in the European Union.*

Special attention is given to the domestic and foreign policy developments in the Republic of Albania, which directly influenced Albania's cooperation with the European Union before and after the beginning of the active euro-integration dialogue. Special emphasis made on an overview of the most important issues and problematic moments on determining the start of the EU accession negotiation process with Albania.

The methodology of the research based on the principles of systemicity, authenticity, historicism, logics. General scientific (analysis, synthesis, generalization) and special-historical (historical-typological, historical-system) methods have been used.

The scientific novelty is that for the first time the European integration of Albania studied separately from other countries of the Western Balkans.

The studies concluded that Albania's desire to join the European Union linked to its desire to stabilize the country, modernize the domestic political system, improve the economic situation, facilitate the solution of social problems, participate in the mechanism of redistribution of financial resources, to enhance its political status by taking advantage of the benefits of membership in this

organization. As for the EU's position, official Brussels is pursuing a rather restrained and balanced policy of expanding its borders.

Key words: *Albania, Western Balkans, European Union, Council of the EU, European integration, negotiation process.*

Надійшла до редколегії 26.02.2021